

д/р 346

19305/1

P/110

P/116

Златија Радовановић
ИЗМЕЂУ ОБАЛА СВЕТЛОСТИ

821.163 41-1

Златија Радовановић

ИЗМЕЂУ ОБАЛА СВЕТЛОСТИ

КЊИЖЕВНА ЗАЈЕДНИЦА
•ВЕЉКО ВИДАКОВИЋ•
НИШ 2003.

Ap. 346

19305/11

ОБЈАВА I

Човече, опомени се!

Од земно — трошне твари јеси.

С Божанским пољубом

и дахом зачет.

Двојност је твој знак

и усуд.

ПРОЛОГ

(О: речи, песни, песнику...)

СЛОВО О ПЕСМИ I

Сија као пурпурно
летње поподне
љубичастом измаглицом

Моћ обиља има

Над црним и пустим
развалинама
млечне речи да точи
свеудиљ

Јер везујућа је нит
звучних гибања
и
космичких ширина

17.10.2001. Батуша

СЛОВО О ПЕСМИ II

Словом обликуј
нежност цвета
музику свемира

Удиши дах
мудро занесених

Док изричеш пламено
себе — свет
ослушкуј

Расте јединствена песма
мај 1980. Кладањ

СЛОВО О РЕЧИ

Играјући своју игру
слова се нижу у реч
стамену

Ни метком
ни чарањем
да је оповргнеш

Под ноге да је бациш
не можеш

Јер реч
(кореном древна)
час садашњи
са оним тек долазећим
сажима

април 1977. Тухољ (код Кладња)

СЛОВО О ПЕСНИКУ

Челом док
дотиче Небо

За Земљу нераскидиво везан

Бесмртни
дах га
раздире

А нема вида
да о недокучивом
(изван живота непроходу)
спозна тајну

фебруар 1973. Београд

САМОГЛАСНИЦИ

Узнија се мазно
а ...
врх гора и облака

Клизи паперјасто
е ...
кроз маглу једва чујно

Гугутаво
и ...
веже нит чаробницу

Оку дивном
о ...
огледало језерско одмориште

Чуђењем се бурним
у ...
ноћобдија сова оглашава

Еонима тако смисаоно
с а м о г л а с ј е
свеприсутног Јаства
космосом путује

август 1992. Батуша

БАЈКА О ГРЛУ

Кажу
скривена у млечној белини
душа пребива

Па слово свако
гугучеш ли грлено
дотиче ме мазно

Кад **К** изустиш
видим путеве у раскршћу
и круну кризантеме мирисну

Кажеш ли **Г**
голуб смиони узлеће
полако измичући кругу
земном

Х је шума јесења
хладовита
рујно — шумна песма
предвечерја

О говори душо
нека грло трепераво
горљиву љубав износи

мај 1988. Београд

СРЕДИШТЕ НЕСАНИЦЕ

РУКОПИС ОБЛАКА

Промичу лакокрили
Ваздушсти лепршави

И горе и доле
И тамо и амо

Тајанство
Облика и боја

Узносе белину
Читају плавет

У крви истински бивају
У речи се постојани насељавају

ПЕСНИК И СВЕВИДЕЛО

Оде песник у свевидело
Из свевидела у невидело
Из невидела у зев

Чулно
Колико и умно
Зарије се
У корен неразлучни

Са блеском се осмехне
У складну воду полети
Гордим врхом
Заседу постави

РУКЕ

Оне јесу зденац хладовити
Оне јесу жедник свеколики

Најдивнија је песма
Кад се у сну сном поиграва

Најдубља љубав
Кад душу замрси
да се нико у тајну не разуме

Оне јесу крило неувело
Голубије лако дотичу суштину

ПРЕЛУДИЈ

Бујно се
Будном отвара

Лелујаво
Лелујавом просипа

Трепераво се
Треперавом подаје

Крај почетком престаје

Звук се бојом оглашава
Боја звуком обелодањује

Ипак
Бујно се
Будном отвара

КАМЕН

Сведен
на
сопствени
облик
окренут
нутрини
одбачен
од
вечности
одбачен
од
заборава

на
ишак
језгро
мудрости
отвара

РТ

Упорно непомичан
супротност је
говорљивој води

Њеној пенушавој навали

Засужњен ипак
храпавим леђима
двоји таласе

Пресеца им дах

Понекад му у осами
на излокане руке
меко слећу
галебови

Бескрилан
а невичан
њиховом слободном лету

Гордим врхом
као копљем
у сунце се зарива

ПЕЧАТ НЕСАНИЦЕ

Бар једном
да открије се
да знак је
давно
одбегао
из нас

печат за уста
оков за срце
и игла још не

сунчевик
и
несаница
ноћ
после
ноћи

ПОСЛАНИЦА ЉУБАВИ

ДОЗИВАЊЕ ЉУБАВИ

Постојим ли истинито
раст је то
према теби

Радост љубави
из сенке сна
пламги

О ти
што те дозивам

Треперех
на јани
једнако

Да те не изгубим

Дати осветом ока
снагу ми дај

Видљив да буде
знак твој

Изајди пред мене тихано
ориз отвореног

Часови долазе
поживети моја
да нас обистине

Баре тојд, Тухол.

У СЕНИ

Сновања благодет чезне душа
сунчеву ауру посвећења лепоти

Дахом топлим дотичеш
биће љубави
уистину те има
изобилно

Призива те анђеоским лицем
гласом треперавим
отвараш се криомице
страхујући од усуда

Маштања — ноћна огрлица

Како зауставити снагу
што се отима

Вихор помамни своју игру игра
ћутиш ипак скривена у сени
тамом заштићена

мај 1982. Тухољ

ОНАЈ КО ЉУБИ

Знаком немим
(само мени читљивим
канке спуштајући снено)
кад дозовеш ме

У тренутку ненадано
блесне извориште сјаја

И будем сва
непоновљиво
у твојем погледу

Сад знам откуда боговима
бесмртност

Онај ко љуби
(у стуб млазовити
претачући се)
обезвремени

мај 1982. Тухољ

ПОСЛАНИЦА ЉУБАВИ

1.

Дух и душа стреме висинама узлетним.
Небесно чистим, јасним. Где ни трунке
горчине, ружноће, патње, ил бола нема.
Чујеш ли песму, оду лепоти и миљу, што се
из наших бића у небесно пространство
узнија?

Осећаш ли жижу простора и времена? У
срцу смо васељене!

2.

Благошћу анђеоском прожимам те,
истовремено пламено и мазно. Сан је то
изобилан. У њему сјаки смисаона лепота
(слично плими — таласима узбибаним).
Потом се кликтаји моји са твојима огласе,
као стотине звона, растуће.

Сладосно тако пламтећи, љубави моја,
најблиставије славимо живот — постојање!
А онда долази тишина. Не ништећа, већ она
означена пунином. Месечинаста.
Свебивајућа.

јули 1999. Батуша

ТАМНИ ПРЕДЕЛИ

(ИЗГНАНИЦИ)

ТАМНИ ПРЕДЕЛИ I

Из реских горчина
оштрозубих зала,
из гротла мрака
сенке омчи, тама ножа.

Из смрадног пакла
и друге најезде ...
Смутње лажи, преваре,
удворништва сујетних,
похлена, мржње,
убиства и похаре, доходе.

Испод земног тла,
трулежи жабокречина,
равастрла се драч.

Гмизавци, шкорпије
вртоделне,
але незајажљиве, нахрупиле.

А инад погнутих глава
принло сурих стена,
ивачина птица грабљивих!

14.06.2001. Батуша

ТАМНИ ПРЕДЕЛИ II

Сунце небеско утамничено!

Вриште стравно
несрећници,
посрнули у нигдину.

Боли јека несносна.

14.06.2001. Батуша

ЗЕВ ЗВЕРИ

Хладно — горко
боли беспут.

А чинило се:
учамила се чума,
далеко у невиделу.

Изненада нарогушена канџама
лица дотакнула.

Осмехе забравила!

Јавна језа
тупњавом
небо згрчила.

У гротло таме
ове земно (ништеће)
обрушава се.

Упркос помрачењу
(свести и свести злих)
немај јасно:

Јединствене речи
набави!

16.08.1999, Багуша

ЈЕСЕН У СЕЛУ

Сунце је цвилећи с неба пало.

Тамни видик, чини ми се:
у недоглед,
за навек зацаровао.

Заграктале птице грабљиве,
зајецао ветар студени,
запиштале оголеле гране!

Диже се застор маглени,
разјапи се у даљини
црна чељуст Свемира.

Тако се болно,
над блатњавим путевима
згушњавао дан.

Заплаках,
не знам зашто?

17.09.2001. Батуша

ЗАПИТАНОСТ I

Ако сам искључиво
у земаљској равни настањена,
као клупко: капилара, мишића, костију,
дрхтим и зебем страхотно!

Док покушавам да дишем
(у ропцу)
ослушкујући само аорту — саобраћајницу,
пуко сам Ништа.

26.01.2002. Батуша

ЗАПИТАНОСТ II

Ко нам то вешто
(још у часу првог удисаја)
замке поставља,
тамом очи застире?

Има ли ичег разумног
у правилној размени
дана и ноћи?

Живот: то су
Чинови — ритуали главе
и
Међучинови — опсенарске игре срца.

Ипак бол твој
драгоцена је мера
постојања.

08.02.2002. Батуша

ЗЕБЊА

У нама заспала јутра.

Пев сунца,
на издисају.

Где сустало се,
узмакоше извори!

Утрине на довратку.

август 1972. Београд

УТРИНЕ

На утринама
нејасан остављамо траг.

Да ли ће нићи жељено семе?

Тврд је грумен ове земље,
остајемо безродно — чисти.
Ништа да се деси,
време лелуја као дах свеће.

Кладенци су безгласни,
неузмућени,
увелост краси нови дан.

Колико ли сунца треба
да бол сажмемо
у снажан плам?

Под ногама загонетну земљу?

август 1972.

ВРБА

Расплевши косу
тужи

О самотна
јецајем дугим

Врба сете
у оку
бисерно зрно

Тигра

јули 1972. Београд

ТРАГОМ СЛУТЊЕ

Отвори се простор

Видех
светлост изобилну

Не беше то сан
не варљива слика

За трагом тог
наднавног сјаја
неутаживо чезнух

А сада боли вид

Јер где је
лак дрхтај листа шумног
на лицу ми

мај 1986. Кладањ

ГЛАС

Стремимо ли
ка Небу загонетном

Жеђамо ли кореном
Земљино обличје

А можда танано — болни
ослушкујемо
глас свој

Прабелину

Невични
да у једном од светова
бесмртно коначимо

август 1973. Београд

НЕВИДЕЛИЦА

Уздахнем ли
нестаје са зраком
задњим

Ноћ ме обузима

У шта то смем
само оком слутње
да затреперим

Вид мој
дах прозрачни
на води тамно — густој
вене

А она
недосегнута
у пределу снохватице
зри

јули 1987. Београд

ИЗГНАНИЦИ

Ми непосвећени и прокажени,
ми убоги и нишчи,
(одвећ затрпани маглуштинама
неразбора)
постадосмо изгнаници с Копна,
а и Мора недостојни.

Ипак оно нас пречистим сјајем,
таласима љубећим,
као топло материно крило, обујима.

Улазећи у седефну нутрину
тајновито — шумних шкољки,
покушавамо да одгонетнемо
матрицу прапочетка.

25.03.2002. Батуша

СВЕТЛИ ПРЕДЕЛИ

(ОЗАРЕЊЕ)

ТАЈНА

Док самотно бдијемо
над белином стиха
она расте у траговима
незнана

А наткрили нас
(измождене)

Лица своја
(мапе изрезбарене)
потом окрећемо сунцу

У обасјању дарованом
шифру одгонетке
да разазнамо и докучимо

март 1972. Београд и август 2002. Батуша

ЋУТИМ

(У скровишту
под утрнулим крилом птице)
о Откровењу
(има ли смислена пута)
ћутим

Сумња је вечно рађање

Из непокретног мора
певају ми звезде,
а предвечерње сунце
у валима плива.

О силини сутрашњег дана
ћутим

март 1973. Београд

ЧЕЗНЕМ

Вешт сплавар да јесам.

На другу обалу
ваља стићи.

Дахом ритмичним
у сјај се уденути.

Кад вал мој пламени
небеса отвара.

8.2.2002 Батуша

РАСТИМО!

Уздиже се Травка
уздиже се Човек
уздиже се Сунце
уздиже се Небо

У висове сјајне
у висове прозачне

Да их тамнина не стигне
да их црнило не веже
нека проклетство мене

Да се овај незвани — репоња рогати
не искези гадно — злобно
и у зеву халапљивом — огромном
са собом све у нигдину не суноврати!

11.11.2002. Батуша

У МОЈОЈ СОБИ

Сунчеви слапови брзоходни,
чаробна плавет неба,
изненада блесну у мојој
тескобној соби.

Затим: зеленооке ливаде,
шуме распеване,
читаво јато милозвучних птица,
звери припитомљене,
обиље мириса и боја,
лагано улазе.

И гле!
Зидови ишчезавају!

10.07.2001. Батуша

ОБЈАВА II

Отклонимо честољубље!

Јер мање смо и мањи,
од зрнца маковог.

А опет: лепо смо и велики,
као што је Небо велико.

25.11.2000. Батуша

СРЦЕ ЧОВЕКОВО

Срце човеково
што грца у стиду

Што се над сузом детета
патњом обрубви

Или са песмом косова
у светлоносном млазу забруји

И када волимо и када љубимо
од честица је истих саткано
као све земаљско и небеско

Да се на угод живу узнесе
и са срцем васељенским сједини

31.10.2002. Батуша

СКЛАД

По закономерности:

Универзум се отвара
и затвара
истоветно пунољку.

Космос је живи организам.

У његовом средишту
пулсира милосно
и радосно срце човеково.

1.1.2002. Батуша

КАД УМ И ДУША ПЕВАЈУ

Свака пора листа и свака пора коже,
свака кап крви и кап воде,
сваки душин трептај,
истоветност и супротност
истовремено јесу.

Смисаона вертикала,
свеобухватној руменој
хоризонтали сунца.

Потка јесу и поклич живота!

20.8.2001. Батуша

СВЕТЛИ ПРЕДЕЛИ

Пределе слутим меке,
блеском умника осунчане.

Где човек човека осмехом благосиља,
где рука је руци уздарје
и нежно узглавље,
а душе рајским мирисима окупане.

Јер постоји моћ обиља
(израста корен п р о с в е т л е њ а).

О блажено јество Светлости!
И постоји снага љубави!

Космичко око
штедро дарове
(свагда и свеудиљ)
развејава.

3.7.2001. Батуша

О БЛЕСКУ ПУТА

Изненедним блеском
Божја промисао
широм отвори
небо цветолико

Валовима пурпурних пољубаца
треперава бића
узбурка

А људи о млечном путу
непрестано сневајући
замкама — омчама земним
урвинама страхотно ништећим
смело умакоше

И као умно — светлоносни снопови
са небесима сједињени
узвисише се у безмерју

На вијеки вјеков

25.11.2000. Батуша

ЧАС ЈЕ ИЗОБИЉА

Неизрециво
да тихује
у ткању свом

Чудесно
да светли
у средишту сном

Дах духа
неузмућен
плови
сред висина

Гле
Час је изобиља

**ПУТЕВИ ЗЕМНИ ПУТЕВИ
НЕБЕСКИ**

САПФИ

Ове вечери изненадно
бивам тако малена
самој себи невидљива

Само бол мој у недоглед расте

Митилене више нема
звучна твоја лира
ни пев жудње
ни сјај сна

Руже више не цвату
љупко о девојачком
пасу тананом

А поглед мој
истину у лепоти слути
слути и ћути

ОРФЕЈУ ИЗА ВАРКЕ

Песниче
непотребно затечени
у сунцу залазећем
имају ли ране твоје дубоке
привид њених очију
сјај можда неки
тамо
иза варке који још не слутиш

а он силази
у дан
што песму неће

ОФЕЛИЈА

Још се вир
пенушањем оглашава

За каквим је сном
пошла модроока

Цео живот стане
између ноћи и дана

Између наше сенке
и туђег зла

Све су плиме човеков крвоток
И Офелијина чежња

Много јача
кад Хамлета нема

НАРЦИС

Путеви земни
обмануше трагаче
и у непознато их
као на блештав пир
одведоше

Нарцис упире поглед
у неки небески ток
жудећи склада лик

Он најпре следи своју сенку
затим људе
биље
обиље
суштаство
дубоко у својим бесмртним очима
сакри

Али кад достигнуту лепоту хтеде
рукама пречистим да такне
поремети нит води
и осети како се талас
над главом његовом
шумно склопи

Путеви земни
путеви небески
никад читљиви

ЈЕФИМИЈА

Златним ли словом
Уздах Србије
У бол опточи

И Лазарево самртничко чело
И сан да смо у туђој лози своји

Монахиња
Дахом пламеним
Дух светлости
Неке непојамне
У вез бесмртан преточи

Из праха се
Као из живог рукописа
Српска небесница чита

МОНОЛОГ МИЛИЦЕ СТОЈАДИНОВИЋ - СРПКИЊЕ

У Бечу упознах први замах лепоте
дворане у сјају балове
Вука Бранка Његоша и Мину

Али чувства ме
натраг у Фрушку зову
пуну миља и разбокореног биља
где слобода има раст душе

Где у баштама девојке
шапућу древне бајалице
дозивају недозвано
и бораве у обећаном

Зашто се ту находи
шта јој навешћује злокобно

Црни се путеви указују
све више сета немилице стиже

Чему Милице твоје песме
Свет у мраку за светлост
нема вида

Ипак гласове молитве свете
упућуј ономе
који те засигурно
свуда чује

ЊЕГОШ НА БРДУ МАЛО ВИШЕМ

У вечери некој тихој сивој
стојиш
на узвишици крша
и слушаш
постојани урлик грома
орлушина
како простором
одјекују слободно

Тако самотан нико био није

Читајући муње у свемиру
разлучи
тајну постојања
васељенске гласове
и неутаживу жудњу верника
пред судњим лицем оног
коме се до неба клањају

Тако самотан нико био није

УСНУЛИМА

Изненада
напустише јутра
Јесењин Мајаковски Миљковић
Вирџинија Марина

Убише се
убише их

Срце ли то презртљиво
с мишљу нерешивом
суочено
проказа живот сам

Руке драге
празнину грле
Усне негдање
љубе иловачу

А можда лист треперав
кап је бистротечна
у свемиру где ноћ
одгонетку зна

Између живих
и мртвих
ко ће једначину да реши

СВЕТЛОСТ И ПЕСМА

Ко птицу још учи летењу, ко ружу мирису?
Песма је попут планинске росе, пола сјај
пола блистава једноставност, кад то јесте.
А када није, она је бивше изгубљено време.
У црти некој жудња и светлост војују. Слово је
свако
сажети ток долазећег, изникао из опомене
трошности.
Неизбежно враћање на почетак казна је за
мисао
о неизмерној срећи, никад завршена деоба
између добра и зла.
О, само нека изненадна светлост може да нас
спасе нас самих
и онога што нас у другима тако неизвесно чека.
Ломна је игра човекова, страх наш је од нас
самих дубљи.

Ко ће песму трајању да научи, за вечност да
привеже?

МАЈКА ХРАБРОСТ
(по Бертолду Брехту)

Клопарају таљиге
низ
светске друмове

Трговина временом

Непрекидно
и улудно
се наставља

Клопарају таљиге
вукућ
мртве

Вечној мајци

Она их
док зачиње
усрдно пребројава

март 1983. Кладањ

ГЛОСА

“Ноћ исувише велика за моје звездано чело
У неким шумама црним непознатим
И дрво је рекло, немој. Јутро, моје бело
Име ти своје остављам кад не могу да се вратим”
(Бранко Миљковић)

Гласи наде утихнули су,
па без лика — так сенком
простором муклим крстарим,
“Ноћ сувише велика за моје звездано чело”.

На путевима, међ болима,
ни осмеха пријатеља да бодри,
ни сигурне руке, да самотну ме води
“У неким шумама црним непознатим”.

Предстојећи долазак злокобних смутњи слутим,
ишчезнуће дана небесне прозирности,
а трајање ово морам сном да наткрилим,
“И дрво је рекло, немој. Јутро, моје бело”.

Још имам снаге за песму,
живим исходиштем сунца,
о цвете, будућа љубави свемира,
“Име ти своје остављам кад не могу да се
вратим”.

јуни 1978. Тухољ

Лирски запис: ЗАЊИХАЛО СЕ УЖЕ У ЈЕЛАБУТИ

“Ја не знам страшнију судбину од судбине
Марине Цветајеве”.

(Надежда Мандељштам)

1.

Њена душа (јер Марина је море
недохватљивих висина) плимом безмерја
обухватала је све вољене. Најпре оца Ивана
и мајку Марију, мужа Сергеја Ефрона, ћерке
— Аријадну и Ирину, сина Георгија, сестру
Асју, мајчицу Русију и драге песнике:
Андреју Белога, Осипа Мандељштама,
Александра Блока, Бориса Пастернака,
Велимира Мајаковског, Рилкеа, Ану
Ахматову ...

2.

Веровала је у лепоту и љубав. Обожавала је
кишу. Волела је “Кућу код старог Пимена”,
Пугачова, Стењку Разина. Дисала је и
борила се. Дисала је и писала.

3.

У Русији време смутње. У Русији рат и
револуција. Гину бели војници. Гину
црвени војници — подједнако! Свугде и
само боли, рушевине, смрти, сузе ...

4.

Једне зиме тискала се песникиња у бескрајном реду, за мало хлеба, чорбе и смрзнутог кромпира. Затим је хитала кући, ћеркама. Ломила је летве паркета и ложила спасоносну ватру.

Те ужасне зиме (ко зна које по реду?) стрепела је за живот мужа и старије ћерке. А изгубила млађу ћерку. Умрла је Ирина.

5.

Марина Цветајева опет пакује кофере. Само најнужније ствари и књиге вуче. Вуче, или носи децу, такође. Бежи из града, прогоне је, емигрира — свеједно!

Клопарају једнолично точкови воза док она грозничаво пише писма — вапаје. Шаље крике. Вришти. Вришти, мада усне не отвара. Да ли је ико стварно чује?!

6.

Мрве је недаће. Сатире је бол. Те одсудне ноћи рекла је сину: “Неког ће данас изнети одавде, с ногама напред!” И последњи пут Марина — море, Марина Цветајева — Мајка храбрости, уздиже се бурно — пенушаво и изнад сопственог живота, да заштити сина Георгија. Боље она, него син!

Зањихало се тако једно уже 31. августа 1941. године у Јелабуги.

“У очајању, сакрила се у највећој журби у смрт, ставивши своју главу у клизаву петљу као под јастук”. (Борис Пастернак)

7.2.2000. Батуша

-
1. “Кућа код старог Пимена”, есеј Марине Цветајеве
 2. Пугачов, самозвани руски цар, есеј Марине Цветајеве
 3. Стењка Разин, руски национални јунак, есеј Марине Цветајеве
-

ГЛАСОВИ ТРАГАЧИ

ПРОЛОГ

Одрекох се дома, огњишта. Одрекох се
свакодневице, у којој човек не куша смело
своју снагу.

Себи одредих пут сазнања истине, песмо!
Зато ћемо путовати заједно до животног
сумрака, као што птице путују здружене у
јату.

Не подарих људима још ништа, што би у
тренутку изазвало слику о мом стварном
богатству.

Гајим само мисао о трагању. Испитујем
исконско, оно што се рађа и умире, а вечно
траје...

Прво да пронађем свој лик. Не смем путо-
вати, а да не знам ко сам! Могу ли
окушавати себе, свему давати право име?

ЗАНОС

О, да ми је јасна вида, праскозорје чекам.
Тад све има наглашен облик. Још увек
слутим, надам се. Стојим, ослушкујући ваш
ход, људи!

Муком порођен глас, реч махнито
зајездила, неће опет у зидове душе да се
врати. Та птица, замахнутих крила,
запиштала би стешњена у пределу таме.
Нећу је спутану, рањену. Нећу у себи јеку
бесомучног.

Отворите, људи, ваша срца, ваше топле очи!
Не допустите да ми искон рађања узалудно
траје. Похрлите на капије, широм се
отварају мирисни предели.

Огласите у вама настало цветање.
О, да ми је јасна вида и да ми се пород са
вашим рашћењем изједначи.

МОЛИТВА

У светилишту сам твом тајно, песме! Но,
руке ми неће пут тебе грчевито. Склопљене
на крилу једна другу греју.

Хтедох ти, као најлепшој творевини, најпре
изаткати захвалност. Али, опрости што те у
болу походим и што ми бора безнађа лице
црта.

Оковала сам себе слабошћу, те мисао, знам,
једва до тебе сеже.

У твоју част, видим, отварају се тргови. Прс-
ка смех светине.

О, да ли ћеш ме немирну успокојити?

НАПЕВ

Уздићи се. Сред корова бити плам. И још
више, огледало небу. Смућени духови речи
бескрвне јадиковке, на пределе земне точе.
Никад плавет прозрачна. Вечита им тама,
нигдина.

Треба очврснути. Гордост себи призивати.
Достојанство зрења жудити. На се рухо
једноставности, склада, метнути. Док
патвореност има мутно око, ти настој бити
глас јасан, сред мұка. Јаловог мұка
брбљиваца.

Јесу окови поразни ступица духу. Али, твоје
је да избегнеш заланченост, пуку
мерљивост. Вини се ка азуру крилима
очврслим!

Отвори врата срцу, печате бокору, па буј
напева, као бруј, проспи кристалним
тоновима.

УМНИК

Време је кренути, једино ослушкујући
унутарње гласове. Било најогољенијег себе.

Време је, достојно се окренути свечаности
душе и ума. Напрегнути чула, духовно око,
чезнути неутаживо, откровење. Смисао
свему дати!

НЕМИР

Усамљеном најтеже пада долазак вечери.
Пред знацима сумрака он дрхти. Зебе од
неке непознате, незнане студи.

А најгоре је то што зна, да се тај немир, иза-
зван вечерњим титрајем сенки, неће
утишати. Него ће из часа у час бити још
жешћи. Орљаће унутар тела као побеснели
ветар. Све док сан не сведе уморне капке.

У дану је некако другачије, лакше. Људска
лица, ма како деловала неутешно, ма
колико подсећала на засенчена огледала,
ипак му говоре, да није безнадежно сам.

Та лица подстичу слутње глас: да ће, можда,
препознати себе у некоме од њих; да његов
зов није бесмислени вапај.

Смењују се тако вечери и дани, у некој
чудној, неразлучној вези.

ГЛАСОВИ ТРАГАЧА

Самотним путевима гласови трагача:
“Крвљу везујемо време што нас пориче,
да биће, болом измождено, може уснити”.

МОЗАИК

Готово не постојим.

Оголео, треперав, затегнут нерв јесам.

Незаштићена пред љубопитљивим
погледима. И сама упућујем упитнике -
бриди. Безброј их је. Понекад речју, гестом,
мимиком, или додиром, добијам одговоре.
Крхотине.

Тако мозаик, упорно остаје недовршен.

КРУГ

Замишљамо пространство слободе.
Неограничен лет у трагању жудимо. Крила
нам пак нејака, а одредиште замагљено, не
разазнајемо.

Само се снови разлистали по одлазећој
води. Шаре заносне на песку ветар у налету
брише. Потом одјекне крик. Све измиче.
Ишчезава и оно што никад нисмо
поседовали.

Слободе пространство замишљамо.

ЗНАМЕЊА

Лица своја — печате времена, носимо
путујући неједнако. А ненадано, у трену,
догоди се најдубље знамење, отварање
тишине.

Несрећници смо. По челима нам и борама
— проказима, расту најтананије мреже. Да,
ухваћени смо. За свагда у клупку, без
почетка и краја, игром стасали.

Где смо?

Чије воље месо?

У часу кад се узгордиш, помисли само, да си
један од милиона који путују, а пут свој не
знају.

Није наше да знамо!

Кад би се могло тамо, где је светлост — дух
мудре свеобухватности свемира.

НА ПУТЕВИМА

Хтедох о лепоти сказ.

Сјај плаветнила да навестим. Али, утекоше
јагањци бели. Утихну звук свирале, обзорју
у част.

Помно ослушкујем. Тутњи. Све се помера.
Бубња у глави, неиздрживо. Дамари бију.
Крик се из грла извија. Није време
безазлене игре. Није време за љупке
успаванке. На путевима, клопкама
мрачним, неком су (са срцем детета)
заледили осмех.

И нема анђела да затруби. Ни љубави, да
нас избави од удеса.

БЕЛА ТАЧКА

СТИШАВАМ СВОЈ КРИК. МИСАО ПУПОЉАСТУ
ЛЕДИМ У СЕБИ. ПОЛАКО ГУБИМ ОБЛИЧЈЕ ЧОВЕКА.
ТАКО МИ НИ ГЛАС НИ ШУМ НИКУД НЕ ОДЛАЗЕ.

ПОСТАЈЕМ ТРУН, БЕЛА ТАЧКА.
ИШЧЕЗАВАМ МЕРЉИВОЈ ДУЖИ. СВЕТ У ГЛАВИ
СПАВА. ПРИТАЈИМ СЕ.

ЋУТЊА САМ.

МОРЕ БЕСНО УДАРА У СТЕНОВИТУ ОБАЛУ, А
ШУМОВА БОЛА НЕМА. СКЛАДНОСТИ СЕ ПРЕДАЈЕМ.

ВРЕМЕ МЕ СВОЈИМ НАСРТАЈИМА НЕ РАЊАВА.
НИ ТРУПЛО УГАСЛО НИСАМ, НИ ДРВО ЛИСНАТО.
РАСПОРЕД АТОМА ЈЕ ИСТИ. ПРЕВАРЕН КОСМОС
ОЧЕКУЈЕ ДА СЕ ПОКРЕНЕМ, ДА СЕ ОГЛАСИМ, ИЛИ
ДА БУДЕМ СИГУРНА У СВОЈЕ НЕПОСТОЈАЊЕ.

РАПАВА ЈЕ МОЈА ЋУТЊА.

СЛОВО О ТАЈНИ

Онај што чезнути зна, види на јасном небу
жар-птицу, гримизних крила. Њена
пламена порука зов је гласу унутар бића, да
се обелодани.

Ко пева, трпи и снује. Зато не питајте, зашто
је незаштићен истрчао у олујну ноћ.
Јаловост часова и дана, кад неоплемењени
измичу, прима као пораз, ругалицу смрти
над животом.

Песник упорно трага. Грца и лута.

Тако из хаоса настаје свет.

19305/1

Белешка о песникињи

Златија Радовановић рођена је 7.4.1950. године у Босуту код Аранђеловца. Гимназију је завршила у Аранђеловцу, а ВПШ у Београду.

Као наставник Српског језика радила је у Подновљу, Тухолу, Кладњу (некадашња БиХ), Сремчици и Железнику. Сада живи и ради у Малом Црнићу.

Објављивала је песме и есеје у књижевној периодици. Године 1998. објављена јој је књига поезије “Светлост тихог ткања”.

Заступљена је у антологији “77 песника” (коју је приредио Миле Недељковић 1972), у антологији коју је приредио Мирослав Лукић 1999. и антологији “Ирис у оку Стига” (приредила Ана Дудаш 2000. године у Малом Црнићу).

У САЗВУЧЈУ С ТИШИНОМ

Златија Радовановић, песникиња, заробљеник светлости, колевка сунцокрета, благословена као семе жита, не да сновима да изгоре већ их, свесна да је у срцу васељене, претаче у песму са дна својих тишина. Загорачила је у поезију као песникиња култивисане поетске ерудиције. У рефлексивном дијалогу с песмом она подсећа на Јефимију, на Милицу Стојадиновић Српкињу, на Даницу Марковић и на многе друге српске песникиње које су извлачиле речи из осаме, складале их у песму и гасиле властиту жеђ, али се истовремено обраћале људима и времену. У суштини поетике Златије Радовановић је њена загледаност у загонетни простор живота песме. Она у *Слову о песми I* вели: “Јер везујућа је нит песма.

И када је између парадоксалних контрастних мисли тамних предела чија су обележја: лаж, превара, похлепа, сујета, мржња, песникиња одбија да се помири са мраком и опредељује се за људске покрете, што ће рећи да се не затвара у тишину. Жеђ за светлошћу, то је она одредница ове поезије, без обзира на полифоновост других облика и значења које поседује поезија ове песникиње. Њено непрестано дозивање љубави, трајање импулса исцељења и воље да се суочи са свим оним што нуди живот, да не бежи од себе, ето то је она сизифовска упорност која се осећа у инспиративним исходштима песме као језгро пламсајућег живота. Нема афирмације живота без љубави јер: “Онај ко љуби (у стуб млазовити претачући се) / обезвремени” вели песникиња у песми *Онај ко љуби*.

Вокација ове поезије није у потпуности интимистичка и исповедна, већ лирско-рефлексивна. Песникиња није, објективно, у могућности да себе издвоји из осаме и тишине, али она настоји да открије смисао чулних немира. Тај смисао је најчешће у једноставним речима љубави, оним речима које су контраст “зеву звери” и које схватају само мудри људи, они који такође знају да је сумња у основи сваког сазнања и да је “вечно рађање”. И кад бол песникиње у недоглед расте, она исповедно, обраћајући се

посестрими по перу, Сапфи, каже: “А поглед мој / истину у лепоти слуги / слуги и ћути”.

Поетска визија љубави у поезији Златије Радовановић је животна импресија магичних тренутака, не резигнирана мисао и не бестраствено разилажење бића која се вечно траже као две половине које имају смисла само у хармонији целине. У средишту ове лирике је стабло љубави, те се и многе песме ове песникиње доживљавају као искрене **посланице љубави**. Једино љубав може помоћи да се напусте лавиринти душевног замора. Човек од рођења корача земним путевима испод далеких небеских пространстава, а тај исти човек, дубоко верује песникиња, није увек свестан докле сежу његове моћи, а желео би да доведе у склад људске и земаљске појединости свестан да су путеви земни и путеви небески “никад читљиви” (Нарцис).

У поезији Златије Радовановић нема разбарушене распеваности и неоромантичног заноса. И када пева о нескладима, о неугоди и тескоби света који је окружује, она аристократски префињено контролише проток емоција тако да језик и емотивни набој доводи у исту раван, што значи да у њеној поезији нема ефеката звучне дисхармоније. То најбоље показује једна од њених антологијских песама чији је наслов **Самогласници**, песма ретко префињене осећајности и мисаоне еуфоније, драгуљ асонантно-алитерарног ограшја језика. Ова песма напросто бруји у овој збирци и показује песничко мајсторство Златије Радовановић у проналажењу правих поетских речи и у кристализацији поетских слика. Наглашен је коефицијенат смисла ове песме чији се звук чује и са великих даљина. Ова песма је израз песникињиних трагања за архајским огњиштима речи.

Импресивне поетске слике, симболична аналогија, усредсређеност песникиње на поетску слику и у чулном и у сензуалном смислу, мисаони контекст циклуса, потенцирање човечности и простора митских свежина, тежња да се усаврши стваралачки самоизраз, само су неке од одлика збирке песама чији је наслов **Између обала светлости**. Овом збирком песама Златија Радовановић је само једним делом тумачила себе, а више је тумачила наша присуства у њој и више је ослушкивала загонетну и

митску свирку Орфеја који би да је зачара, да је дозове себи и поведе у мрачну шуму непрохода. Песникиња можда ужива у тој песми али никако не оставља тестамент загонетном Орфеју, јер њена поезија и њени немири су ближи Јефимији и исцељујућим звуцима звона са српских православних звонара. Због свега што је садржано у књизи, књига би могла носити наслов *Посланице љубави*, јер ове песме то и јесу.

Славољуб ОБРАДОВИЋ

19305/11

Садржај

ОБЈАВА I	5
ПРОЛОГ	7
СЛОВО О ПЕСМИ I	9
СЛОВО О ПЕСМИ II	10
СЛОВО О РЕЧИ	11
СЛОВО О ПЕСНИКУ	12
САМОГЛАСНИЦИ	13
БАЈКА О ГРЛУ	14
СРЕДИШТЕ НЕСАНИЦЕ	15
РУКОПИС ОБЛАКА	17
ПЕСНИК И СВЕВИДЕЛО	18
РУКЕ	19
ПРЕЛУДИЈ	20
КАМЕН	21
РТ	22
ПЕЧАТ НЕСАНИЦЕ	23
ПОСЛАНИЦА ЉУБАВИ	25
ДОЗИВАЊЕ ЉУБАВИ	27
У СЕНИ	28
ОНАЈ КО ЉУБИ	29
ПОСЛАНИЦА ЉУБАВИ	30
ТАМНИ ПРЕДЕЛИ	31
ТАМНИ ПРЕДЕЛИ I	33
ТАМНИ ПРЕДЕЛИ II	34
ЗЕВ ЗВЕРИ	35
ЈЕСЕН У СЕЉУ	36
ЗАПИТАНОСТ I	37
ЗАПИТАНОСТ II	38
ЗЕБЊА	39
УТРИНЕ	40
ВРБА	41
ТРАГОМ СЛУТЊЕ	42
ГЛАС	43
НЕВИДЕЛИЦА	44
ИЗГНАНИЦИ	45
СВЕТЛИ ПРЕДЕЛИ	47
ТАЈНА	49
ЋУТИМ	50

ЧЕЗНЕМ	51
РАСТИМО!	52
У МОЈОЈ СОБИ	53
ОБЈАВА П.	54
СРЦЕ ЧОВЕКОВО	55
РЕТКИ САТИ	56
СКЛАД	57
КАД УМ И ДУША ПЕВАЈУ	58
СВЕТЛИ ПРЕДЕЛИ	59
О БЛЕСКУ ПУТА	60
ЧАС ЈЕ ИЗОБИЉА	61
ПУТЕВИ ЗЕМНИ ПУТЕВИ НЕБЕСКИ	63
САПФИ	65
ОРФЕЈУ ИЗА ВАРКЕ	66
ОФЕЛИЈА	67
НАРЦИС	68
ЈЕФИМИЈА	69
МОНОЛОГ МИЛИЦЕ СТОЈАДИНОВИЋ - СРПКИЊЕ	70
ЊЕГОШ НА БРДУ МАЛО ВИШЕМ	71
УСНУЛИМА	72
СВЕТЛОСТ И ПЕСМА	73
МАЈКА ХРАБРОСТ	74
ГЛОСА	75
Лирски запис: ЗАЊИХАЛО СЕ УЖЕ У ЈЕЛАБУГИ	76
ГЛАСОВИ ТРАГАЧИ	79
ПРОЛОГ	81
ЗАНОС	82
МОЛИТВА	83
НАПЕВ	84
УМНИК	85
НЕМИР	86
ГЛАСОВИ ТРАГАЧА	87
МОЗАИК	88
КРУГ	89
ЗНАМЕЊА	90
НА ПУТЕВИМА	91
БЕЛА ТАЧКА	92
СЛОВО О ТАЈНИ	93
Белешка о песникињи	95
У САЗВУЧЈУ С ТИШИНОМ	97

Златија Радовановић
ИЗМЕЂУ ОБАЛА СВЕТЛОСТИ

Издање прво 2003.

Издавач
Књижевна заједница
• Вељко Видаковић •
Ниш

За издавача
Ружица Петровић

Уредник
Славољуб Обрадовић

Рецензент
Иван Стаменковић

Технички уредник
Ивица Миленковић

Штампа
“Бона Фидес” - Ниш

Тираж
300 примерака

ISBN 86-83839-18-4

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-14

РАДОВАНОВИЋ, Златија

Између обала светлости / Златија
Радовановић. - [Изд. 1.]. - Ниш:
Књижевна заједница "Вељко Видаковић",
2003 (Ниш: Бона Фидес). - 103 стр.; 21см.

Тираж 101. - Белешка о песникињи: стр.
95.. - Стр. 97-99: У сазвучју с тишином /
Славољуб Обрадовић.

ISBN 86 - 83839 - 18 - 4

COBISS-ID 103354380

ISBN 86-83839-18-4

9 788683 839186

19305/1

821.163.41-1

Златија Радовановић
**ИЗМЕЂУ ОБАЛА
СВЕТЛОСТИ**

КЊИЖЕВНА ЗАЈЕДНИЦА
•ВЕЉКО ВИДАКОВИЋ•